

Aleg. 112.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie kursu praktycznego dozorców melioracyjnych, tudzież organizaeyi krajowej służby dozorców melioracyjnych. (LW. kr. 62.777/93.)

Wysoki Sejmie!

Z końcem listopada 1893 upłynął trzechletni okres nauki teoretycznej i praktycznej na kursie dozorców melioracyjnych. Siedmnastu uczniów tego kursu podda się, w myśl §. 13 statutu organizacyjnego, egzaminowi głównemu z końcem zimy b. r.

W roku 3cim nauki wykazano w naukach teoretycznych u 1go ucznia stopień celujący, u 4-ch bardzo dobry, u 8miu dobry a u 4ch dostateczny. Dla nauki praktycznej był przydzielony jeden uczeń do regulacji Kisieliny, dwóch do regulacji Biały i obwałowania prawego brzegu Dunajca, dwóch do regulacji Krzemienicy, czterech do obwałowania Wisły i Sanu, jeden do osuszenia bagien Oleskich a siedmiu do melioracyi prywatnych a z tych wykazało w dziale praktycznej nauki, siedmiu stopień celujący, czterech bardzo dobry, pięciu dobry, a jeden dostateczny. Korzystny ten wynik nauki z uznaniem przyjmując, przypisać go należy sumiennym usiłowaniam kierownictwa kursu i wykładających nauki teoretyczne jak też prowadzących roboty.

Koszta utrzymania kursu na rok 1893 wykazują w wydatkach kwotę	3.348 zł. 95 ct.
gdy zaś dotacya Wys. Sejmu	2.500 zł.
zasilek Wys. ck. Ministerstwa rolnictwa	1.000 „
razem	3.500 zł. wynosiły,

przeto okazuje się za rok 1893 zaoszczędzenie w kwocie 151 zł. 5 ct.

Preliminarz wydatków kursu na rok 1894, z powodu zwiększenia liczby stypendystów z 10-ciu na 15-tu, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 9. maja 1893, wskazuje większą potrzebę o 1.000 zł. którato zwyżka w połowie z funduszu krajowego, w połowie zaś w myśl reskryptu Wys. ck. Ministerstwa rolnictwa z dnia 12. kwietnia 1893 do l. 5.031 ze skarbu Państwa pokrytą będzie. Tak tedy egzystencya kursu tego, którego prowadzenie cieszy się uznaniem tak Wys. Sejmu jak i ck. Ministerstwa rolnictwa, na dalsze trzechlecie jest zapewnioną. Zgłaszających się do przyjęcia kandydatów ilość dostateczna; tu jednak komisyja gospodarstwa krajowego czuje się obowiązana do uwagi, której przestrzeganie Wydziałowi krajowemu poleca. Nie ilość uczęszczających, ale jakość uczniów rozstrzygnie o wartości i pożyteczności kursu i jakkolwiek

znaczna dosyć liczba funkcyonaryuszy tego rodzaju w krótce będzie potrzebna, gdyż jak wykaza-
 liśmy w odnośnem sprawozdaniu dotyczącem tego przedmiotu w roku 1892 do L. S. 824, same
 eksplozatury bióra melioracyjnego zaabsorbują 50-ciu, dla robót dotowanych z państwowego funduszu
 melioracyjnego licząc po 2-ch na każdego kierownika budowy potrzeba 28-miu, oprócz ustano-
 wienia konduktorów dla konserwacyi robót publicznych jak też nadzorowanie konserwacyi melio-
 racyj prywatnych w najbliższej przyszłości na podstawie kredytu melioracyjnego dokonywanych,
 to jednak przy koniecznie wymaganej sumienności i ścisłości w wykonaniu robót jak też speł-
 niania innych wymagań tej trudnej a pełnej odpowiedzialności i znaczenia służby — powinni na
 ten kurs być przyjmowani jedynie tylko ludzie, dający poprzedniem życiem swoim gwarancję
 tego rodzaju kwalifikacyi. Nadto zaś energiczny nadzór i pewna wojskowa karność i sprężystość,
 mogą zapewnić korzystne ich działanie.

Wobec tych wymagań, które do tych funkcyonaryuszy stawiać należy, Wydz. kraj. słusznie
 proponuje odpowiednią ich organizację opartą na wzorach wielk. księstwa Badeńskiego i królestwa
 Węgierskiego — jedynie tylko licząc się ze stosunkami naszymi odpowiednio do takowych nor-
 muje inaczey ich wynagrodzenia i dyety, ustanawiając dwie kategorye dozorców melioracyj-
 nych, a do służby nadzorczej do konserwacyi publicznych robót melioracyjnych ustanowić chce
 oddzielnych konduktorów melioracyjnych i tak:

1) dozorca melioracyjny miałby pobierać wynagrodzenie roczne 360 zł. w. a.
 (30 zł. miesięcznie a 1 zł. dziennie);

2) starszy dozorca melioracyjny, wynagrodzenie roczne w kwocie 540 zł. w. a.
 (45 zł. miesięcznie, a 1 zł. 50 ct. dziennie).

Za czas zajęcia przy robotach w polu pobierałby tak dozorca jak i starszy dozorca,
 oprócz zwrotu kosztów podróży w wysokości oznaczonej dla sług krajowych dyety w kwocie 50
 centów dziennie, lub w miejsce tego, mieszkanie i utrzymanie.

Pobory dozorców (płace, koszta podróży i dyety) miałyby pokrywać strony intereso-
 wane, t. j. odnośne fundusze budowy i właściciele gruntów, podejmujący roboty melioracyjne
 (w myśl §. 10 uchwalonej przez Wysoki Sejm instrukcyi służbowej dla biura melioracyjnego
 przy Wydziale krajowym); natomiast płace dozorców melioracyjnych, przeznaczonych do wykony-
 wania melioracji prywatnych za czas, kiedy ci dozorecy nie są zajętymi w polu, lecz pomagają
 inżynierom w czynnościach biurowych, pokrywałby fundusz krajowy z dotacyi przeznaczonej na
 utrzymanie dozorców drenarskich przy eksplozaturach.

Co się tyczy służby nadzorczej do konserwacyi publicznych robót melioracyjnych, Wy-
 dział krajowy proponuje ustanowienie oddzielnych konduktorów melioracyjnych na wzór
 krajowych konduktorów drogowych z tą odmianą, że miałyby być utworzoną tylko jedna ranga
 konduktorów melioracyjnych z płacą roczną 600 zł., dodatkiem rocznym na mieszkanie 100 zł.,
 ryczałtem rocznym na objazdy w kwocie 100 zł. i prawem do trzech pięcioleci po 50 zł. W ten spo-
 sób wynosiłyby roczne pobory konduktora melioracyjnego (bez ryczałtu na objazdy) 700 zł.,
 podczas gdy te same pobory konduktorów drogowych wynoszą od 575 zł. do 900 zł. w. a. Pobory
 konduktorów melioracyjnych miałyby pokrywać odnośne fundusze konserwacyjne publicznych przed-
 sięwzięci melioracyjnych.

Przyjęcie na dozorcę melioracyjnego byłoby zależnem od ukończenia krajowego
 kursu praktycznego dozorców melioracyjnych i złożenia z dobrym skutkiem egzaminu głównego;
 rangę starszego dozorcę melioracyjnego otrzymaliby dozorecy, odznaczający się znajomością
 rzeczy i gorliwością w służbie po kilkoletniej praktyce; na posadę zaś konduktorów byłiby powo-
 ływani tacy starsi dozorecy zaufania godni, którzy posiadają odpowiednią inteligencję, oraz potra-
 fią samodzielnie prowadzić kancelaryą i rachunki.

Liczba konduktorów i dozorców zależną będzie od ilości ustawowych przedsiębiorstw melioracyjnych, oraz rozmiarów wykonujących się melioracji prywatnych, a miałyby być ustanowioną w miarę rzeczywistej potrzeby przez Wydział krajowy.

Dla zapewnienia dozorcóm i konduktoróm melioracyjnym emerytury a ich wdowóm i sierotóm pensyi i zaopatrzenia, proponuje Wydział krajowy ustanowienie oddzielnego funduszu emerytalnego na wzór Węgier.

Do funduszu tego któryby pozostawał pod zarządem Wydziału krajowego, miałyby wpływać:

- 1) opłaty konduktorów i dozorców w wysokości 4% ich płac;
- 2) kary pieniężne na konduktorów i dozorców za przekroczenia służbowe;
- 3) datki dobrowolne spółek i właścicieli gruntów, wykonujących roboty melioracyjne;
- 4) roczna dotacja funduszu krajowego w kwocie 500 zł., począwszy od r. 1895.

Niedobory funduszu emerytalnego dozorców, miałyby pokrywać fundusz krajowy.

Co się tyczy wymiaru emerytury, pensyj wdowich i zaopatrzenia sierot, proponuje Wydział krajowy zastosowanie postanowień statutu emerytalnego dla urzędników manipulacyjnych i sług Wydziału krajowego, tak, iżby konduktorzy i dozorczy po 40-letniej nieprzerwanej służbie, otrzymali pełną emeryturę.

Z propozycjami temi komisya gospodarstwa krajowego się zgadza i przedkłada takowe do przyjęcia Wysokiemu Sejmowi. W myśl uwagi powyżej w sprawozdaniu zawartej proponuje zastrzeżenie §. 4. ust. 1-go instrukcyi służbowej dla krajowych dozorców melioracyjnych, której inne postanowienia nie wymagają bliższego wyjaśnienia. Komisya gospodarstwa krajowego ma więc zaszczyt wnieść:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

- Alegat** %.
- I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 28. listopada 1893 l. 62.777 o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.
  - II. Sejm zatwierdza załączoną ./' instrukcyę służbową dla krajowych dozorców melioracyjnych.

Przewodniczący:

Sapicha.

Sprawozdawca:

Struszkiewicz.

Instrukcja służbowa

dla krajowych dozorców melioracyjnych.

Zadanie krajowych dozorców melioracyjnych.

§. 1. Krajowi dozorecy melioracyjni są organami pomocniczymi krajowego biura melioracyjnego i mają zadanie :

- 1) wykonywać prowadzone przez inżynierów biura melioracyjnego roboty publiczne i prywatne, oraz pomagać tymże inżynierom w czynnościach kancelaryjnych ;
- 2) prowadzić roboty konserwacyjne przy publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych pod nadzorem inżynierów biura melioracyjnego.

Kategorie dozorców i ich wynagrodzenie.

§. 2. Do wykonywania i bezpośredniego dozoru robót w §. 1. wyszczególnionych ustanawia się następujące kategorie dozorców :

- 1) konduktorów melioracyjnych do konserwacji robót publicznych ;
- 2) starszych dozorców — i
- 3) dozorców melioracyjnych do wykonywania i dozoru tak melioracji publicznych, jak i prywatnych.

O przyjęciu dozorców, które jest zależnem od ukończenia kursu praktycznego przy biurze melioracyjnem i złożenia z dobrym skutkiem egzaminu głównego, tudzież o liczbie dozorców stanowi Wydział krajowy. Rangę starszego dozorca otrzymać może dozorca, odznaczający się znajomością rzeczy i gorliwością w służbie po kilkoletniej praktyce, miejsce zaś konduktora starszy dozorca, który nadto obeznanym jest z manipulacją kancelaryjną i prowadzeniem rachunków.

Pobory dozorców melioracyjnych wynosić mają :

- 1) konduktora melioracyjnego :
  - a) płaca roczna . . . . . 600 zł.
  - b) dodatek roczny na mieszkanie . . . . . 100 „
  - c) ryczałt roczny na objazdy . . . . . 100 „
  - d) trzy pięciolecia po 50 zł ;
- 2) starszego dozorca melioracyjnego :
płaca roczna . . . . . 540 zł.
- 3) dozorca melioracyjnego :
płaca roczna . . . . . 360 „

W czasie zajęcia w polu otrzymują dozorecy i starsi dozorecy oprócz zwrotu kosztów podróży, mianowicie należności trzeciej klasy za podróż koleją, a 6,6 centów od jednego kilometra za podróż końmi, wynagrodzenie dzienne (dyety) w kwocie 50 centów lub w miejsce tego wynagrodzenia mieszkanie i utrzymanie.

Uczniowie krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych otrzymują za czas zajęcia przy robotach w polu oprócz powyższych dyet i zwrotu kosztów podróży płacę miesięczną w kwocie 15 zł. w. a. (50 ct. w. a. dziennie).

Pobory konduktorów melioracyjnych (płacę, dodatek na mieszkanie i ryczałt na objazdy) pokrywają fundusze konserwacyjne publicznych przedsiębiorstw melioracyjnych, płace zaś, wynagrodzenia dzienne (dyety) i kosztą podróży dozorców i starszych dozorców, zarówno jak i uczniów, odosne fundusze budowy, względnie właściciele gruntów podejmujący roboty melioracyjne.

Dozorecy przydzieleni ekspozyturom do wykonywania melioracji prywatnych otrzymują płacę za czas, w którym nie są zajęci w polu, z funduszu kraj (dotacyi ekspozytur na utrzymanie dozorców drenarskich).

W razie powołania do służby wojskowej nie otrzymują dozorecy żadnego wynagrodzenia z funduszu krajowego.

Wypłata poborów dozorców za czas ćwiczeń wojskowych i wojny zależną będzie od każdorazowej decyzji Wydziału krajowego.

§. 3. Konduktorzy i dozorecy melioracyjni podlegają pod względem służbowym i dyscyplinarnym Wydziałowi krajowemu. Stosunek służbowy dozorców.

Bezpośrednim przełożonym konduktorów jest dyrektor krajowego biura melioracyjnego, dozorecy zaś podlegają bezpośrednio kierownikom budowy i ekspozytur biura melioracyjnego.

§. 4. Bezpośredni przełożeni mają prawo karać konduktorów i dozorców napomnieniem ustnym i napomnieniem pisemnym, gdyby zaś te napomnienia nie odniosły skutku, grzywnami od 1 do 5 zł., które to grzywny wpływają do funduszu emerytalnego dozorców. Postanowienie dyscyplinarne.

Konduktorom i dozorcóm nie wolno przedsiębrać żadnych robót na własną rękę, a w szczególności nie wolno przyjmować od właścicieli gruntów pieniędzy dla wypłacania robotników. Przekroczenie tych dwóch zakazów, niemniej też bezskuteczna trzykrotna kara pieniężna pociąga za sobą wydalenie ze służby z pozbawieniem prawa do emerytury, które to pozbawienie jednak dopiero po przeprowadzeniu śledztwa dyscyplinarnego orzeczonym być może.

Przewinienia, które w myśl ustawy służby krajowej mogą dać powód do wytoczenia śledztwa dyscyplinarnego, winni bezpośredni przełożeni bezzwłocznie podać do wiadomości Wydziału krajowego.

Śledztwo dyscyplinarne przeprowadza delegowany przez Wydział krajowy inżynier biura melioracyjnego, wyrok zaś wydaje Wydział krajowy na podstawie wniosków Członka Wydziału krajowego, któremu biuro melioracyjne jest przydzielonem.

§. 5. Dla konduktorów i dozorców melioracyjnych mają być założone według formularza, mającego się wydać przez Wydział krajowy listy służbowe, które przechowują i corocznie uzupełniają ich bezpośredni przełożeni. Listy służbowe.

Dowody przysięgi złożonej przez stałych konduktorów i dozorców mają być w listach służbowych przechowywane.

Urlopy i przeszkody służbowe.

§. 6. Urlopów do dni ośmiu w ciągu tego samego roku kalendarzowego udzielać mogą konduktorom i dozorcóm ich bezpośredni przełożeni, urlopów na czas dłuższy udziela Wydział krajowy.

W razie choroby lub przeszkody w służbie (powołania do ćwiczeń wojskowych) winien tak konduktor, jak i dozorca zawiadomić natychmiast swego przełożonego, a na żądanie, lub w razie dłuższej choroby wykazać się świadectwem lekarza.

Zaopatrzenie dozorców w przyrządy i rekwizyta.

§. 7. Przedmioty i narzędzia potrzebne do konserwacji i wykonania robót zakupuje Wydział krajowy dla konduktorów i dozorców na wnioski ich bezpośrednich przełożonych.

Konduktorzy i dozorczy obowiązani są czuwać sumiennie nad całością narzędzi do użytku im oddanych i są odpowiedzialni za uszkodzenie lub stratę, pochodzące z ich niedbalstwa.

Z końcem każdego roku mają być przedkładane inwentarze wszystkich przedmiotów wraz z opisaniem ich stanu i podaniem wartości, a mianowicie: przez konduktorów bezpośrednio Wydziałowi krajowemu, przez dozorców za pośrednictwem ich przełożonych.

Raporty służbowe.

§. 8. Konduktorzy prowadzący roboty konserwacyjne, winni co miesiąc przedkładać Wydziałowi krajowemu sprawozdania ze stanu i postępu robót, tudzież rachunki, bądź to bezpośrednio, bądź też za pośrednictwem ustanowionych w tym celu organów administracyjnych (delegatów lub Wydziałów powiatowych.)

Dozorczy, zajmujący się wykonaniem melioracyj prywatnych, obowiązani są przedkładać swym przełożonym inżynierom:

1) raport tygodniowy, w którym ma być zamieszczony postęp roboty wraz z krótkim jej opisaniem i usprawiedliwieniem, tudzież program roboty na przyszły tydzień ze szkicem sytuacyjnym;

2) sprawozdanie miesięczne według wydanego przez Wydział krajowy formularza, które ma wykazać rozmiar i kosztą wykonanych robót.

Książeczki służbowe i wypłata należności obciążającej fundusz krajowy.

§. 9. Każdy dozorca, przydzielony do wykonywania melioracyj prywatnych, otrzymuje książeczkę służbową, w której właściciele gruntów zapisują rodzaj wykonującej się melioracji, dzień rozpoczęcia i ukończenia roboty, oraz wypłaconą dozorczy należność (płacę, dyety i kosztą podróży).

Z końcem roku przedłożyć ma dozorca tę książeczkę wraz z wykazem dni, w których nie był zajęty w polu, swemu przełożonemu inżynierowi do sprawdzenia i obliczenia należności (płacy), obciążającej fundusz krajowy w myśl §. 2. niniejszej instrukcyi.

Należność dozorczy, obciążającą fundusz krajowy, asygnuje Wydział krajowy na podstawie sprawdzonego przez inżyniera wykazu i książeczki służbowej.

Fundusz emerytalny.

§. 10. Dla zabezpieczenia emerytury konduktorom i dozorcóm melioracyjnym, tudzież pensyj ich wdowom i sierotom, ustanawia się osobny fundusz emerytalny, którym zarządza Wydział krajowy.

Fundusz ten ma być utworzonym :

- 1) z opłat konduktorów i dozorców w wysokości 4% ich płacy ;
- 2) z grzywien nakładanych w myśl §. 4. niniejszej instrukcyi ;
- 3) z datków dobrowolnych spółek wodnych i właścicieli gruntów podejmujących roboty melioracyjne ;
- 4) z dotacyi rocznej funduszu krajowego w wysokości 500 zł. począwszy od r. 1895.

Niedobór funduszu emerytalnego pokrywa fundusz krajowy.

§. 11. Datki konduktorów i dozorców do funduszu emerytalnego mają być ściągane co miesiąc przy wypłacie ich poborów (miesięcznie 2 zł. z płacy konduktora, 1 zł. 80 ct. z płacy starszego dozorecy, a 1 zł. 20 ct. z płacy dozorecy). Uiszczanie opłat dozorców do funduszu emerytalnego.

Zajęci przy melioracyach prywatnych, lub przy spółkach wodnych dozorecy nadsyłać mają powyższe datki punktualnie co kwartału do kasy krajowej.

Dozorca, który najdalej w 15 dniach po upływie kwartału nie uiści do kasy krajowej zaległych datków, podlega karze pieniężnej w kwocie 1 zł., która wpływa do funduszu emerytalnego.

Dozorca, który całorocznego datku najdalej do 15. stycznia następnego roku nie uiści, traci cały ten rok służby, zarówno jak i częściowo wpłacony datek.

§. 12. Zapasy funduszu emerytalnego mają być lokowane w obligacjach galicyjskiej pożyczki krajowej, listach zastawnych galicyjskiego Banku krajowego, lub na książeczkę galicyjskiej kasy oszczędności. Lokacya funduszu emerytalnego.

§. 13. Mianowani przez Wydział krajowy stali konduktorzy i dozorecy melioracyjni mają prawo do emerytury pod warunkami zastrzeżonymi w statucie emerytalnym dla urzędników i sług krajowych (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 53. z r. 1889). Wymiar emerytur, tudzież pensyi wdowich i sierocińskich.

Emerytura ta wynosi :

- 1) po 10 latach służby czterdzieści procent (40%) płacy ;
- 2) za każdy rok następny po dwa procent (2%) płacy, tak, że funkcjonaryusze ci po czterdziestu latach nieprzerwanej służby otrzymują całą płacę, jako emeryturę.

Co do przeniesienia konduktorów i dozorców w stały lub czasowy stan spoczynku, policzalności lat służby, wyłączenia od prawa emerytury lub jej utraty, tudzież odprawy, dalej co do pensyi, odprawy i kwartału pośmiertnego wdów i zaopatrzenia sierót po konduktorach i dozorcach melioracyjnych, obowiązując ma powołany statut emerytalny dla urzędników i sług krajowych.

§. 14. W sprawach nieprzewidzianych niniejszą instrukcyą obowiązuje konduktorów i dozorców melioracyjnych uchwalona przez Sejm dnia 23. marca 1866 ustanowa służby krajowej. Postanowienie końcowe.

